

ONE PAGE INFORMATION

เกร็ดความรู้จากการประชุมวิชาการ

โครงการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย หัวข้อ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงคุณภาพเนื้อหาในการอบรม มีสาระสำคัญ ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ อธิบายพฤติกรรมความสัมพันธ์ของคนกับสังคม เป็นการวิจัยอย่างหนึ่งที่เน้นการรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณลักษณะเป็นการวิจัยที่ทำในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก อาจดำเนินไปโดยอิสระไม่ต้องประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ มีความยืดหยุ่นในการออกแบบการวิจัยใช้เครื่องมือหลายอย่างในการเก็บข้อมูลโดยนักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด

การกำหนดขอบเขตของการวิจัย ผู้วิจัยต้องกำหนดขอบเขตเพื่อให้การทำวิจัยได้ดำเนินภายใต้สิ่งที่วางไว้ โดยการกำหนดขอบเขตที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เวลา วิธีการรวบรวมข้อมูล ตัวแปรที่ต้องการศึกษาต้องระบุให้ชัดเจน

วิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลแบบปฐมนุญเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างแท้จริง ลักษณะข้อมูลที่ได้จึงเป็นสภาพการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติตามความคิดตามเหตุผลของผู้ให้ข้อมูล เป็นการศึกษาในระดับลึก โดยอาศัยสมมติฐานตลอดจนวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ทำการศึกษาเป็นหลักในการเจาะประเด็นเหมาะกับการศึกษาเพื่อเป็นการวิเคราะห์เฉพาะกรณี

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

- การสังเกตและการเข้าร่วม (Participation And Observation) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นการเข้าร่วมในแบบแผนพฤติกรรมของคนและชุมชนในท้องถิ่นที่ศึกษา ให้ได้ภาพและความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงองค์ประกอบ (Composition) และความหมายของพฤติกรรมที่อยู่ร่วมกัน การสังเกตอย่างใกล้ชิดจะช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพการณ์ได้กว้างกว่า

- การสนทนากลุ่มย่อย (Group Interview or Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลอยู่ในกลุ่ม ๒-๓ คน เรียกว่า Key Informant (KI) ลักษณะของการสนทนากลุ่มย่อยมี ๒ แบบ คือ แบบกลุ่มที่มีตามธรรมชาติ แบบกลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้น เหมาะสำหรับการรวบรวมข้อมูลที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด มีแนวคำถามที่นักวิจัยจัดเตรียมไว้ในการเจาะประเด็น ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มย่อยแบบสอบถามปลายเปิดควรใช้เวลาไม่เกิน ๓ ชั่วโมง ส่วนแนวคำถามแบบเจาะลึก ควรใช้เวลาไม่เกิน ๒ ชั่วโมง

- การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) เป็นการรวบรวมข้อมูลแบบการนั่งสนทนาเจาะจงประเด็น กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เจาะจง ลักษณะกลุ่มมีจำนวนประมาณ ๘-๑๐ คน คนถาม ๑ คน คนจดบันทึก ๑ คน ข้อดีคือได้ข้อมูลที่มีความละเอียด ความคิดของข้อมูลเกิดขึ้นได้ตลอด

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คือการหาผู้ที่เกี่ยวข้องประเด็นที่สนใจแล้วสอบถามเพื่อค้นหาตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวกำหนดที่ทำให้ เกิดพฤติกรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องคือ ผู้รู้ ผู้ที่มีพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสนใจซึ่งภาษาการวิจัย เรียกว่า Key Informant (KI)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เริ่มตั้งแต่ก่อนที่ผู้วิจัยจะออกไปเก็บข้อมูล โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาเอกสาร ระหว่างอยู่ในสนาม ภายหลังจากออกสนาม เรื่อยไปจนกระทั่งตลอดจนจบการวิจัย ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล

การหาและตรวจสอบข้อสรุป และการแสดงข้อมูล เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การจำแนกประเภทของข้อมูล การเปรียบเทียบเหตุการณ์ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์สรุปอุปนัย ผู้วิจัยอาจใช้เทคนิคเดียวหรือหลายเทคนิคร่วมกัน ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มด้วยการจัดระเบียบข้อมูล การจำแนกข้อมูลโดยการทำดัชนี การสร้างข้อสรุปชั่วคราว สุดท้ายคือการสร้างบทสรุป

ลงชื่อ.....

(อาจารย์สุพัตรา ใจรงก)